

การประเมินโครงการสร้างเสริมสุขภาพแม่และเด็ก ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลท่าปลา

อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์

อลงกต ภูจินาพันธุ์^{1*}, ณัฐริมา มากชู²

หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาสังคม คณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา

The Evaluation of Maternal and Child Health Promotion Project of Tha Pla

Sub-district Administrative Organization, Tha Pla District, Uttaradit Province

Alongkot Phuweenaphan^{1*}, Nattima Markchoo²

Bachelor of Arts Program in Social Development, School of Political and Social Sciences,
University of Phayao

Article Info

Vol. 2 No. 2 (May-Aug 2022)

Research Article

Article History:

Received 27 Dec 2021;

Revised 22 Mar 2022;

Accepted 24 Mar 2022

คำสำคัญ:

การประเมินโครงการ;

การสร้างเสริมสุขภาพแม่และเด็ก;

องค์การบริหารส่วนตำบลท่าปลา

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลการดำเนินงานตามโครงการสร้างเสริมสุขภาพแม่และเด็กเขตองค์การบริหารส่วนตำบลท่าปลา อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์ เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี โดยเลือกใช้ตัวแบบปัจจัยนำเข้าและผลผลิตกำหนดกรอบแนวคิดการประเมิน ใช้แบบสอบถามแบบมีโครงสร้างและแบบสัมภาษณ์เชิงลึก เก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ มารดากลุ่มเป้าหมาย เจ้าหน้าที่ประจำโรงพยาบาลท่าปลา และคณะกรรมการกองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลท่าปลา จำนวน 21 คน ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่และค่าร้อยละ

ผลการวิจัยพบว่า โครงการประสบผลสำเร็จโดยมีผลการประเมินการดำเนินงานดังนี้ ด้านประสิทธิภาพ ได้แก่ ปัจจัยนำเข้าสู่โครงการพบว่า มีความพร้อมและเหมาะสม กระบวนการดำเนินงานตามโครงการพบว่า ดำเนินงานได้ดี ส่วนด้านประสิทธิผล ได้แก่ ผลผลิตจากโครงการพบว่า มารดากลุ่มเป้าหมายมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความสำคัญของการฝากครรภ์ในระดับมากและมีการดูแลในระยะตั้งครรภ์ในระดับมาก ผลลัพธ์จากโครงการพบว่า มารดากลุ่มเป้าหมายทั้งหมดไม่มีอัตราการเกิดทารกแรกเกิดน้ำหนักน้อยกว่า 2,500 ส่วนใหญ่มีอัตราการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวหลังคลอดอย่างน้อย 6 เดือน ด้านความพึงพอใจของผู้ให้การสนับสนุนโครงการ พบว่า ส่วนใหญ่มีความพึงพอใจระดับพอใจมาก และด้านปัญหาอุปสรรค ได้แก่ 1) ความไม่พอเพียงและเหมาะสมของงบประมาณและทรัพยากร 2) ปัญหาการอนุมัติโครงการที่ล่าช้า 3) ปัญหาการขาดความสม่ำเสมอในการตรวจสอบคุณภาพของวัสดุ อุปกรณ์และสถานที่ และ 4) ปัญหาการด่าทอกลุ่มเป้าหมายที่ติดตามผลได้ยาก องค์ความรู้จากการวิจัยพบว่า 1) โครงการภาครัฐมักพบเจอปัญหาเรื่องงบประมาณ ภาครัฐควรจัดสรรงบประมาณสู่โครงการให้มีความเหมาะสม และ 2) ภาครัฐควรสนับสนุนให้เกิดการแก้ไขปัญหาทารกแรกเกิดน้ำหนักน้อยอย่างยั่งยืน

Corresponding Author,

E-mail: alongkot.p

@outlook.com*

Keywords:

Project Evaluation;
Maternal and Child Health
Promotion;
Tha Pla Sub-district
Administrative Organization

Abstract

The study aims to evaluate the efficiency and effectiveness of the project implementation of the maternal and child health promotion project of Tha Pla Sub-district Administrative Organization, Tha Pla District, Uttaradit Province. A research is based on the mixed methodology. The evaluation framework is based on the Input-Output Model. The interview with structured questionnaire and the in-depth interview are applied to collect the data from twenty-one key informants, including target mothers, staff working for Tha Pla Hospital, and the National Health Security Office Committee operating in Tha Pla Sub-district Administrative Organization. The data are analyzed by qualitative and quantitative. The statistics for data analysis is performed by frequency and percentage.

The result reveals that the project is successful with the project implementation in the followings: for the project efficiency, the results show that the inputs applied to the project are well-prepared and appropriate; the project operation is good. In part of the project effectiveness, in the output evaluation, most of target mothers are found to have high levels of knowledge and understand about the importance of prenatal care. They are also found to gain a good quality of services from the program staff during pregnancy. Furthermore, the outcomes are found that the target mothers have no incidence of low birth weight less than 2,500. Most of them have rates of exclusively breastfeeding at least 6 months. Additionally, mothers and the program sponsors are found to be highly satisfied with the project outcomes. The problems and obstacles in project operation are as follows: 1) inadequacy and inappropriateness of the budgets and resources used in the implementation of the project; 2) the delayed project approval; 3) lack of consistency and insufficient operation budgets in inspecting the quality of materials, equipment, and locations; and 4) the difficulty in following up target mother process. The body of knowledge indicates that 1) the government projects often encounter budgetary problems. So, the government should allocate appropriate budgets to the project. 2) The government should support sustainable solutions for low birth weight problems.

บทนำ

สถาบันครอบครัวเป็นรากฐานที่สำคัญของประเทศ บุคคลจะมีสุขภาพที่ดีควรเริ่มจากการดูแลเอาใจใส่ของบุคคลในครอบครัว ด้วยการวางแผนครอบครัว การมีบุตรเมื่อพร้อม การดูแลครรภ์ตั้งแต่เริ่มตั้งครรภ์ การ

ฝากครรภ์ก่อนอายุครรภ์ 12 สัปดาห์ การดำเนินครรภ์ที่ดีมีโภชนาการและการพัฒนาการของทารกในครรภ์ที่ดี การคลอดที่ปลอดภัยและการเลี้ยงดูลูกหลังคลอดด้วยนมแม่ ซึ่งเป็นกระบวนการวางรากฐานพัฒนาการเด็ก โดยได้รับสารอาหารที่เหมาะสมเพียงพอด้วยการได้กินนมแม่และการโอบกอดแนบเนื้อครั้งแรกในห้องคลอด การเลี้ยงดูด้วยความอบอุ่นทางใจ ซึ่งจะส่งผลให้เด็กมีการเจริญเติบโต มีพัฒนาการสมวัย และเติบโตเป็น เยาวชนรุ่นใหม่ที่มีสุขภาพกายและจิตใจที่ดี (โรงพยาบาลท่าปลา, 2563: 1) จากเหตุผลเหล่านี้ ในปี พ.ศ. 2563 โรงพยาบาลท่าปลา อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์ จึงดำเนินโครงการสร้างเสริมสุขภาพแม่และเด็กใน เขตองค์การบริหารส่วนตำบลท่าปลา อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์ ประจำปีงบประมาณ 2563 โดยได้รับการ สนับสนุนเงินงบประมาณที่ใช้ในโครงการจากกองทุนหลักประกันสุขภาพ (สปสช.) ระดับท้องถิ่น โดยมี หน่วยงานผู้รับผิดชอบเป็นผู้ให้การสนับสนุนโครงการ คือ องค์การบริหารส่วนตำบลท่าปลา ในการให้เงิน งบประมาณสนับสนุนแก่โครงการเพื่อพัฒนางานอนามัยแม่และเด็กให้ได้ตามเกณฑ์มาตรฐาน โดยมี วัตถุประสงค์ของโครงการ คือ การสร้างเสริมสุขภาพให้แกหญิงตั้งครรภ์ที่มีภาวะเสี่ยงในการให้กำเนิดทารก แรกเกิดน้ำหนักน้อย เพื่อลดจำนวนทารกแรกเกิดน้ำหนักน้อยกว่า 2,500 กรัม และเพิ่มจำนวนมารดาเลี้ยงลูก ด้วยน้ำนมแม่อย่างเดียวยาวนาน 6 เดือน โครงการดังกล่าวได้ดำเนินโครงการจนแล้วเสร็จภายในเดือน กันยายน พ.ศ. 2563 ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะประเมินผลการดำเนินงานของโครงการนี้เพื่อนำผล ของการศึกษาและผลของการประเมินโครงการไปสู่การปรับปรุงและพัฒนาโครงการของโรงพยาบาลท่าปลา อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์

สำหรับกรอบแนวคิดในการประเมินได้ใช้แบบจำลองปัจจัยนำเข้าและผลผลิต (Input-Output Model) ซึ่งจากการทบทวนวรรณกรรมงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินโครงการของณัฐมา มากชู (2545) และวรรณภา ทองแดง (2551) สามารถนำมาประยุกต์ใช้เป็นตัวแบบในการกำหนดกรอบแนวคิด ดังนี้

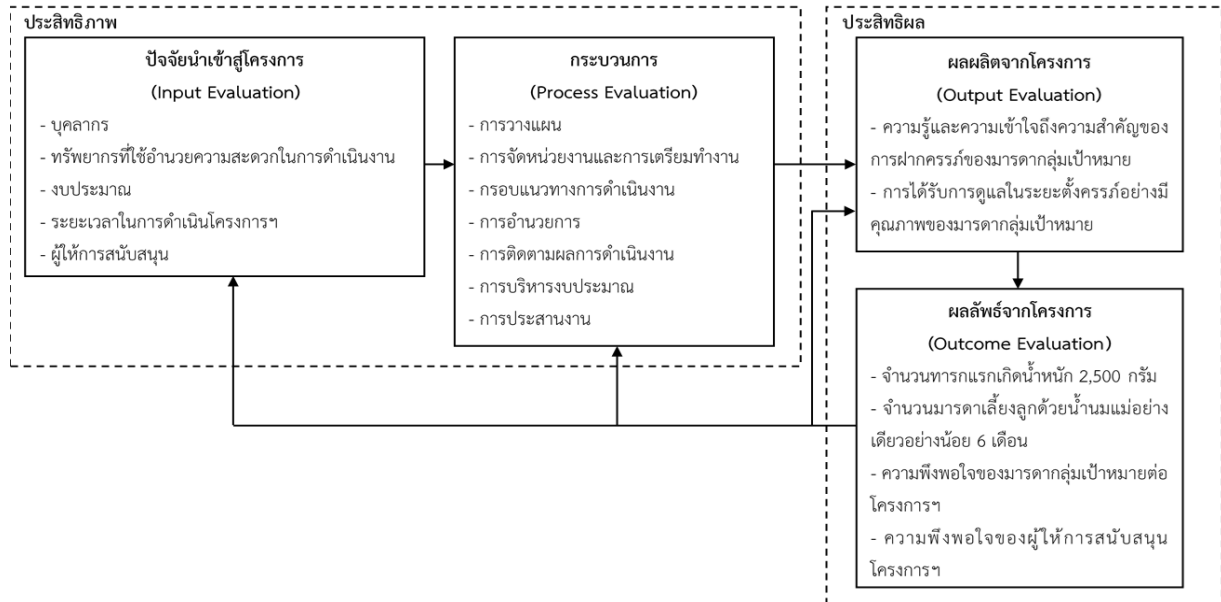
1. การประเมินปัจจัยนำเข้าสู่โครงการ (Input Evaluation) เป็นการประเมินปัจจัยเบื้องต้นที่ใช้ ในการดำเนินการโครงการ เพื่อประเมินทรัพยากรที่เอื้ออำนวยให้การดำเนินตามโครงการเป็นไปอย่าง มีประสิทธิภาพ โดยเน้นศึกษาตามทฤษฎีการบริหารจัดการ 4Ms (The Management 4M Theory) (วิเชียร วิทย์อุดม, 2551) ดังนี้ (1) บุคลากรที่ดำเนินงานตามโครงการและมารดากลุ่มเป้าหมาย (2) งบประมาณในการดำเนินงานตามโครงการ (3) ทรัพยากรที่ใช้อำนวยความสะดวกในการดำเนินงานตาม โครงการ (4) ระยะเวลาในการดำเนินโครงการ และ (5) ผู้ให้การสนับสนุนการดำเนินงานตามโครงการ (Reid, 2015)

2. กระบวนการดำเนินงานตามโครงการ (Process Evaluation) เป็นการประเมินโครงการ เพื่อตรวจสอบว่า ได้มีการปฏิบัติงานเป็นไปตามขั้นตอนการดำเนินงานที่กำหนดไว้หรือไม่ รวมทั้งการจัด กิจกรรมต่าง ๆ ตามที่กำหนดไว้ในโครงการว่า มีความถูกต้องเหมาะสมหรือไม่ โดยเน้นศึกษาตามแนวคิดการ บริหารจัดการแบบ POSDCORB ของกูลิค (Gulick, 1973: 13) ดังนี้ (1) การวางแผนการทำงานตามโครงการ (2) การจัดหน่วยงานและการเตรียมดำเนินงาน (3) กรอบแนวทางการดำเนินงานของโครงการ (4) การอำนวยความสะดวก (5) การติดตามผลการดำเนินงานตามโครงการ (6) การบริหารงบประมาณ และ (7) การประสานงาน

3. การประเมินผลผลิตของโครงการ (Output Evaluation) ประกอบด้วย (1) ความรู้และความเข้าใจ ถึงความสำคัญของการฝากครรภ์ของมารดากลุ่มเป้าหมาย และ (2) การได้รับการดูแลในระยะตั้งครรภ์อย่างมี คุณภาพของมารดากลุ่มเป้าหมาย

4. การประเมินผลลัพธ์ของโครงการ (Outcome Evaluation) ประกอบด้วย (1) จำนวนทารกแรกเกิดน้ำหนัก 2,500 กรัม (2) จำนวนมารดาเลี้ยงลูกด้วยน้ำนมแม่อย่างเดียวน้อยกว่า 6 เดือน (3) ความพึงพอใจของมารดากลุ่มเป้าหมายต่อโครงการ และ (4) ความพึงพอใจของผู้ให้การสนับสนุนโครงการ

ภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดการประเมินโครงการสร้างเสริมสุขภาพแม่และเด็กฯ

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลการดำเนินงานโครงการสร้างเสริมสุขภาพแม่และเด็กเขตองค์การบริหารส่วนตำบลท่าปลา อำเภوتاปลา จังหวัดอุตรดิตถ์

ระเบียบวิธีวิจัย

1. ประเภทของงานวิจัย เป็นการวิจัยเชิงประเมิน (Evaluative Research) ที่ใช้การศึกษาแบบผสมวิธีทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลในเชิงปริมาณ คือ แบบสอบถามแบบมีโครงสร้าง (Structured Questionnaire) และในเชิงคุณภาพ คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

2. ประชากรและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ประชากร ได้แก่ ผู้เกี่ยวข้องในโครงการสร้างเสริมสุขภาพแม่และเด็กเขตองค์การบริหารส่วนตำบลท่าปลา อำเภوتاปลา จังหวัดอุตรดิตถ์ ประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ประจำโรงพยาบาลท่าปลา จำนวน 5 คน มารดากลุ่มเป้าหมาย จำนวน 10 คน และคณะกรรมการกองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลท่าปลา จำนวน 20 คน

2.2 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วย 2 กลุ่ม ได้แก่ (1) เจ้าหน้าที่ประจำโรงพยาบาลท่าปลา จำนวน 5 คน และมารดากลุ่มเป้าหมาย 10 คน ซึ่งเป็นประชากรทั้งหมด และ (2) คณะกรรมการกองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลท่าปลา จำนวน 6 คน จาก 20 คน ได้จากการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) โดยมีหลักเกณฑ์ คือ การเลือกผู้ที่มีความรอบรู้ ความชำนาญ ประสบการณ์ด้านการทำงานในกองทุนหลักประกันสุขภาพ และสามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับโครงการสร้างเสริมสุขภาพแม่และเด็กเขตองค์การบริหารส่วนตำบลท่าปลา อำเภوتاปลา จังหวัดอุตรดิตถ์ ได้อย่างละเอียดและมีความถูกต้อง

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้ศึกษาได้ใช้แบบสอบถามแบบมีโครงสร้างและแบบสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยประยุกต์การใช้แบบสอบถามแบบมีโครงสร้างตามแบบจำลองการประเมินปัจจัยนำเข้าและผลผลิต (Input-Output Model) ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบ 4 ด้าน ได้แก่ ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) ด้านกระบวนการ (Process) ด้านผลผลิต (Output) และผลลัพธ์ (Outcome) โดยสร้างเครื่องมือจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และงานวิจัยอื่นที่มีองค์ประกอบการวิจัยที่คล้ายคลึงกัน เนื่องด้วยโครงการเป็นโครงการขนาดเล็กจึงมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวนน้อย การตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจึงเป็นการตรวจสอบโดยวิธีการทดลองสัมภาษณ์ (Try out) กับผู้เกี่ยวข้องทั้ง 3 ฝ่าย แบ่งเป็นฝ่ายละ 3 ชุด เพื่อทดสอบความชัดเจนของข้อคำถามในแบบสอบถามแบบมีโครงสร้าง หากข้อคำถามใดมีแนวโน้มที่มีความเสี่ยงต่อผลกระทบด้านจิตใจหรือเกิดการทำให้สับสน จะต้องดำเนินการปรับแก้ข้อคำถามโดยมีที่ปรึกษางานวิจัยเป็นผู้ให้คำแนะนำในการออกแบบข้อคำถาม เพื่อให้ผู้ให้สัมภาษณ์สามารถให้ข้อมูลที่สำคัญได้อย่างรู้สึกสบายใจและไม่รู้สึกกดดันที่จะต้องตอบคำถาม

4. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ในการเก็บรวบรวมข้อมูลของโครงการมีดำเนินการทำหนังสือจากคณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา ถึงโรงพยาบาลท่าปลาและองค์การบริหารส่วนตำบลท่าปลา อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์ เพื่อขออนุญาตแจ้งวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ วันเก็บข้อมูล และได้เก็บข้อมูลโดยประสานกับผู้ใหญ่บ้านและอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน โดยเก็บข้อมูลกับอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

5. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้ใช้วิธีวิเคราะห์ข้อมูลทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยเชิงปริมาณเลือกใช้สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) ด้านการวิเคราะห์ในเชิงคุณภาพเลือกใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) ที่ได้จากการคำถามปลายเปิดในแบบสอบถามแบบมีโครงสร้าง รวมถึงใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก รวม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลจากโครงการ ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) เพื่อแจกแจงความถี่ของข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามแบบมีโครงสร้าง

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 21 ราย แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ (1) กลุ่มมารดา กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 10 ราย (2) กลุ่มเจ้าหน้าที่ประจำโรงพยาบาลท่าปลา จำนวน 5 ราย และ (3) กลุ่มคณะกรรมการกองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลท่าปลา จำนวน 6 ราย ปรากฏผลดังต่อไปนี้

1.1 มารดากลุ่มเป้าหมายตามโครงการฯ มีอายุอยู่ในช่วง 20-29 ปี มีระดับการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีสมาชิกในครัวเรือนจำนวน 4-6 คน ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไปและประกอบอาชีพลูกจ้างภาครัฐและเอกชน และมีรายได้ครัวเรือนต่อเดือนเฉลี่ย 10,001-15,000 บาท

1.2 เจ้าหน้าที่ประจำโรงพยาบาลท่าปลา เป็นเพศหญิงทั้งหมด ส่วนใหญ่เป็นพยาบาลวิชาชีพชำนาญการ ระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี และมีประสบการณ์การทำงานเกี่ยวกับโครงการสร้างเสริมสุขภาพแม่และเด็ก 5 ปีขึ้นไป

1.3 คณะกรรมการกองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลท่าปลาเป็นเพศหญิงทั้งหมด ส่วนใหญ่เป็นกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ และมีประสบการณ์ทำงานเกี่ยวกับกองทุนหลักประกันสุขภาพ 5 ปีขึ้นไป

2. ผลการประเมินประสิทธิภาพการดำเนินงานโครงการ

2.1 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าสู่โครงการ จากความคิดเห็นของกลุ่มเป้าหมายทั้ง 3 ฝ่าย พบว่า ปัจจัยนำเข้าสู่โครงการมีความพร้อมและเหมาะสม เมื่อพิจารณาความเหมาะสมของปัจจัยนำเข้าสู่โครงการทั้ง 5 ด้าน ปรากฏผลดังนี้ (1) ด้านความพร้อมของบุคลากรพบว่า จำนวนเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานตามโครงการ คุณสมบัติของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานตามโครงการและมารดาของกลุ่มเป้าหมายมีความเหมาะสมและพอเพียง (2) ด้านความพร้อมของงบประมาณพบว่า งบประมาณที่ได้รับมีความเหมาะสมพอเพียง (3) ด้านทรัพยากรที่ใช้อำนวยความสะดวกในการดำเนินงานตามโครงการพบว่า ทรัพยากรที่ใช้อำนวยความสะดวกในการดำเนินงานตามโครงการมีความพร้อมและความเหมาะสมปานกลาง (4) ด้านระยะเวลาในการดำเนินโครงการพบว่า ระยะเวลาในการดำเนินงานตามโครงการมีความเหมาะสม และ (5) ด้านผู้ให้การสนับสนุนโครงการพบว่า ผู้ให้การสนับสนุนด้านงบประมาณโครงการมีความเหมาะสม

2.2 ผลการประเมินกระบวนการดำเนินงานตามโครงการ จากความคิดเห็นของกลุ่มเป้าหมายทั้ง 3 ฝ่าย พบว่า กระบวนการดำเนินงานตามโครงการมีการดำเนินงานได้ดี เมื่อพิจารณาความเหมาะสมของกระบวนการดำเนินงานตามโครงการทั้ง 7 ด้าน ปรากฏผลดังนี้ (1) ด้านการวางแผนการทำงานตามโครงการพบว่า การวางแผนการทำงานตามโครงการทั้งการวางแผนการทำงาน การปรับปรุงแผนเมื่อประสบปัญหา ความชัดเจนของแผนการทำงานมีความเหมาะสม (2) ด้านการจัดหน่วยงานและการเตรียมงานพบว่า การจัดสรรและตรวจสอบความพร้อมของทรัพยากรที่นำมาใช้ในการดำเนินงานและการเตรียมงานอย่างเป็นระบบมีความเหมาะสม (3) ด้านกรอบแนวทางการดำเนินงานพบว่า แนวทางและวิธีดำเนินการตามโครงการมีความชัดเจนและสามารถนำมาปฏิบัติได้จริง (4) ด้านการอำนวยความสะดวกพบว่า การมอบหมายงาน การสอน และการชี้แจงงานมีความชัดเจนและเหมาะสม (5) ด้านการติดตามผลการดำเนินงานตามโครงการพบว่า การติดตามผลการดำเนินงานมีความเหมาะสมและมีความสม่ำเสมอ (6) ด้านการบริหารเงินงบประมาณพบว่า วิธีบริหารงบประมาณของโครงการมีความเหมาะสม และ (7) ด้านการประสานงานพบว่า การประสานงานมีการดำเนินงานได้ดีและไม่พบปัญหาด้านการประสานงานโครงการ

3. ผลการประเมินประสิทธิผลโครงการ

3.1 ผลการประเมินผลผลิตจากโครงการ 2 ด้าน ได้แก่ ความรู้และความเข้าใจถึงความสำคัญของการฝากครรภ์ของมารดาในกลุ่มเป้าหมาย และการได้รับการดูแลในระยะตั้งครรภ์อย่างมีคุณภาพของมารดาในกลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วย การตรวจเลือดคูดัสน้ำและภรรยา การส่งเสริมโภชนาการตลอดการตั้งครรภ์ การฝากครรภ์ก่อน 12 สัปดาห์ จำนวนครั้งการฝากครรภ์ครบ 5 ครั้ง ตามเกณฑ์และการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวยหลังการคลอด อย่างน้อย 6 เดือน

3.2 ผลการประเมินความรู้และความเข้าใจถึงความสำคัญของการฝากครรภ์ของมารดาในกลุ่มเป้าหมาย พบว่า มารดาในกลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความสำคัญของการฝากครรภ์ในระดับมาก แต่ยังขาดความรู้ความเข้าใจในประเด็นของการตรวจเลือดคูดัสน้ำภรรยา ความเข้าใจการสังเกตตนเองระหว่างตั้งครรภ์ ความรู้ความเข้าใจในการฝากครรภ์ และความรู้ความเข้าใจถึงความสำคัญของการฝากครรภ์ในการฝากครรภ์

3.3 ผลการประเมินการได้รับการดูแลในระยะตั้งครรภ์อย่างมีคุณภาพของมารดาในกลุ่มเป้าหมาย พบว่า มารดาในกลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่มีการดูแลในระยะตั้งครรภ์ฯ ในระดับมาก ผลการประเมินการได้รับการดูแลในระยะตั้งครรภ์อย่างมีคุณภาพของมารดาในกลุ่มเป้าหมายพบว่า มารดาในกลุ่มเป้าหมายจำนวน 10 คน ได้รับการดูแลในระยะตั้งครรภ์อย่างมีคุณภาพ ทั้งในด้านการตรวจเลือดคูดัสน้ำและภรรยา การส่งเสริมโภชนาการตลอดการตั้งครรภ์ การฝากครรภ์ก่อน 12 สัปดาห์ จำนวนครั้งการฝากครรภ์ครบ 5 ครั้งตามเกณฑ์ เว้นแต่การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวยหลังการคลอดอย่างน้อย 6 เดือนนั้น มีมารดาในกลุ่มเป้าหมายจำนวน

1 คน จากทั้งหมด 10 คน ไม่สามารถเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวถึง 6 เดือน เนื่องจากปริมาณน้ำนมของมารดามีไม่เพียงพอต่อการเลี้ยงลูก จึงจำเป็นต้องใช้นมผงในการเลี้ยงลูกควบคู่ไปกับการให้นมแม่

โดยการประเมินผลผลิตในด้านของจำนวนหญิงตั้งครรภ์ฝากครรภ์ก่อน 12 สัปดาห์ มีเกณฑ์การประเมินที่กำหนดโดยโครงการสร้างเสริมสุขภาพแม่และเด็กของโรงพยาบาลท่าปลาและนโยบายโรงพยาบาลมาตรฐานงานอนามัยแม่และเด็ก คือ อัตราหญิงตั้งครรภ์ฝากครรภ์ก่อน 12 สัปดาห์ ไม่น้อยกว่าร้อยละ 60 พบว่า มารดากลุ่มเป้าหมายทั้งหมดได้ฝากครรภ์ก่อน 12 สัปดาห์ (ร้อยละ 100) ซึ่งมีอัตราสูงกว่าเกณฑ์การประเมินขั้นต่ำ และการประเมินผลผลิตในด้านหญิงตั้งครรภ์ฝากครรภ์ครบ 5 ครั้งตามเกณฑ์ มีเกณฑ์การประเมินที่กำหนดโดยโครงการสร้างเสริมสุขภาพแม่และเด็กของโรงพยาบาลท่าปลา คือ อัตราหญิงตั้งครรภ์ฝากครรภ์ครบ 5 ครั้งตามเกณฑ์ ไม่น้อยกว่าร้อยละ 60 พบว่า มารดากลุ่มเป้าหมายตามโครงการ ทั้งหมดได้ฝากครรภ์ครบ 5 ครั้งตามเกณฑ์ (ร้อยละ 100) ซึ่งมีอัตราสูงกว่าเกณฑ์การประเมินขั้นต่ำ

3.4 ผลการประเมินผลลัพธ์จากโครงการ 4 ด้าน ประกอบด้วยจำนวนทารกแรกเกิดน้ำหนักน้อยกว่า 2,500 กรัม จำนวนมารดาเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวอย่างน้อย 6 เดือน ความพึงพอใจของมารดากลุ่มเป้าหมายต่อโครงการ และความพึงพอใจของผู้ให้การสนับสนุนโครงการ ปรากฏผลการประเมินดังนี้

1) ผลการประเมินจำนวนทารกแรกเกิดน้ำหนักน้อยกว่า 2,500 กรัม เกณฑ์การประเมินที่กำหนดโดยโครงการสร้างเสริมสุขภาพแม่และเด็กของโรงพยาบาลท่าปลาและปรากฏในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 คือ อัตราการทารกแรกคลอดมีน้ำหนักน้อยกว่า 2,500 กรัม ไม่เกินร้อยละ 7 พบว่า มารดากลุ่มเป้าหมายทั้งหมดไม่มีอัตราการเกิดทารกแรกเกิดน้ำหนักน้อยกว่า 2,500 (ร้อยละ 0) ซึ่งไม่มากไปกว่าเกณฑ์มาตรฐานการประเมิน

2) ผลการประเมินจำนวนมารดาเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวอย่างน้อย 6 เดือน เกณฑ์การประเมินที่กำหนดโดยโครงการสร้างเสริมสุขภาพแม่และเด็กฯ ของโรงพยาบาลท่าปลาและปรากฏในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 คือ อัตราการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวอย่างน้อย 6 เดือน ไม่น้อยกว่าร้อยละ 50 พบว่า มารดากลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่มีอัตราการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวหลังคลอด อย่างน้อย 6 เดือน (ร้อยละ 90) ซึ่งมากกว่าเกณฑ์มาตรฐานการประเมิน

3) ผลการประเมินความพึงพอใจของมารดากลุ่มเป้าหมายต่อโครงการ ในภาพรวมพบว่า มารดากลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อโครงการในระดับพอใจมาก

4) ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้ให้การสนับสนุนโครงการ ในภาพรวมพบว่า คณะกรรมการกองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลท่าปลา ส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อโครงการในระดับพอใจมาก

4. ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานตามโครงการ จากความคิดเห็นของทั้ง 3 ฝ่าย สามารถสรุปปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานตามโครงการได้ ดังนี้

4.1 ปัญหาด้านปัจจัยนำเข้าสู่โครงการพบว่า

1) ด้านทรัพยากรที่อำนวยความสะดวกในการดำเนินงานตามโครงการ มีปัญหาเรื่องความไม่พร้อมของสถานที่ของโรงพยาบาลที่มีความแออัดและที่จอดรถไม่เพียงพอต่อผู้เข้ารับบริการ ปัญหาเรื่องความไม่พร้อมของวัสดุอุปกรณ์ และปัญหาด้านวัสดุอุปกรณ์ไม่พอเพียงต่อการดำเนินงาน

2) ด้านงบประมาณ ปัญหางบประมาณที่น้อยเกินไปและไม่พอเพียงต่อมารดากลุ่มเป้าหมาย และมีงบประมาณไม่เหมาะสม จึงต้องการให้ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายที่เพิ่มขึ้นจากจำนวนกลุ่มเป้าหมายที่มีอยู่เดิม

4.2 ปัญหาและอุปสรรคด้านกระบวนการดำเนินงานตามโครงการพบ 4 ประเด็นย่อย ได้แก่ (1) ด้านการวางแผนการทำงานตามโครงการ พบปัญหาเรื่องการอนุมัติโครงการใช้ระยะเวลาการอนุมัตินาน (2) ด้านการจัดหน่วยงานและเตรียมดำเนินงาน พบปัญหาสถานที่จัดเก็บนมจัดยูเอชที (UHT) จากโครงการไม่มีความเหมาะสม (3) ด้านการติดตามผลการดำเนินงานตามโครงการ พบปัญหามารดาในกลุ่มเป้าหมายติดตามผลได้ยาก และ (4) ด้านการบริหารงบประมาณ มีปัญหาเรื่องงบประมาณไม่มีความพอเพียงต่อการดำเนินงาน

อภิปรายผล

จากผลการประเมินโครงการทั้ง 4 ด้าน ซึ่งเป็นผลสำเร็จรวมของโครงการจะพบว่า ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าสู่โครงการ กระบวนการดำเนินงานตามโครงการ ผลผลิตจากโครงการ และผลลัพธ์จากโครงการมีความสอดคล้องกัน อันได้แก่ ปัจจัยนำเข้าสู่โครงการและกระบวนการที่มีประสิทธิภาพนำไปสู่ผลผลิตและผลลัพธ์จากโครงการที่มีประสิทธิผลตามวัตถุประสงค์ของโครงการ ส่งผลให้โครงการนั้นประสบผลสำเร็จ คือ สามารถลดจำนวนทารกแรกเกิดน้ำหนักน้อยกว่า 2,500 กรัม และสามารถเพิ่มจำนวนมารดาเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวยังน้อย 6 เดือน ได้ตามวัตถุประสงค์ของโครงการ ซึ่งสามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยในด้านประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการดำเนินตามโครงการได้ ดังนี้

ด้านประสิทธิภาพการดำเนินงานโครงการพบว่า ปัจจัยนำเข้าสู่โครงการ ปรากฏผลว่า ในภาพรวมของผลการประเมินปัจจัยนำเข้าสู่โครงการความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องทั้ง 3 ฝ่าย เมื่อพิจารณาในรายด้านแล้วพบว่า ด้านความพอเพียงของงบประมาณ บางส่วนมีความเห็นว่า งบประมาณไม่เหมาะสมและไม่พอเพียงต่อการดำเนินโครงการ ซึ่งมีความสอดคล้องกันกับงานวิจัยเรื่อง *ประเมินผลโครงการลดจำนวนทารกแรกเกิดน้ำหนักต่ำกว่า 2,500 กรัม สำนักงานสาธารณสุขเขต 10* (รัชนิ มิตกิตติ และคณะ, 2544: 42) ที่พบว่า ปัญหาที่พบเช่นเดียวกัน คือ ปัญหางบประมาณที่มีอยู่อย่างจำกัดและไม่เพียงพอต่อการดำเนินงาน ส่งผลให้บางกิจกรรมในโครงการต้องถูกปรับลดงบประมาณเพื่อให้สามารถดำเนินกิจกรรมอื่น ๆ ได้อย่างต่อเนื่อง

สำหรับผู้ให้ความเห็นว่า งบประมาณพอเพียง เพราะเห็นว่า งบประมาณจำนวน 12,000 บาท ซึ่งอนุมัติให้แก่โครงการนั้นมีความเหมาะสมและพอเพียงต่อจำนวนกลุ่มเป้าหมาย ด้านผู้ให้ความเห็นว่า งบประมาณไม่พอเพียง กลับมีความเห็นว่า งบประมาณที่อนุมัติให้แก่โครงการสร้างเสริมสุขภาพแม่และเด็กฯ ควรเพิ่มขึ้นจาก 12,000 บาท โดยจำนวนเงินที่เพิ่มขึ้นนั้นจะสามารถขยายกลุ่มเป้าหมายไปให้มากกว่า 10 คน เพื่อให้หญิงตั้งครรภ์ภายในเขตการปกครองขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าปลาได้รับการจัดสรรสวัสดิการในระหว่างการตั้งครรภ์ ทั้งยังได้รับการดูแลที่เหมาะสมและมีคุณภาพ จะเห็นได้ว่า ความคิดเห็นที่แตกต่างของผู้เกี่ยวข้องทั้ง 3 ฝ่ายจะทำให้การแก้ไขปัญหาด้านงบประมาณนี้มีมุมมองที่แตกต่างไปตามความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องทั้ง 3 ฝ่าย จึงจะส่งผลดีอย่างมากหากหน่วยงานหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องกับโครงการสร้างเสริมสุขภาพแม่และเด็กฯ จะนำเอาความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องทั้ง 3 ฝ่ายเข้าสู่การพิจารณาร่วมกัน เพื่อส่งผลต่อการพัฒนาประสิทธิภาพของปัจจัยนำเข้าสู่โครงการต่อไป

ในด้านทรัพยากรที่ใช้อำนวยความสะดวกในการดำเนินงานตามโครงการปรากฏผลว่า ทั้งมารดา กลุ่มเป้าหมายและเจ้าหน้าที่ประจำโรงพยาบาลท่าปลายังพบปัญหาเกี่ยวกับความไม่พร้อมของสถานที่วัสดุอุปกรณ์และนมจัดยูเอชที โดยปัญหาเกิดจากการขาดความสม่ำเสมอในการคัดเลือก จัดสรร และตรวจสอบคุณภาพของทรัพยากรใช้อำนวยความสะดวกในโครงการฯ จึงก่อให้เกิดปัญหาด้านการรับบริการของมารดาในกลุ่มเป้าหมายและเกิดปัญหาต่อผู้ปฏิบัติงานตามโครงการ โดยในการดำเนินงานให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของโครงการมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการตรวจสอบความเหมาะสมและคุณภาพของ

ทรัพยากรอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ทรัพยากรที่นำเข้าสู่โครงการมีความเหมาะสม ครบถ้วน และมีความสมบูรณ์มากขึ้น

กระบวนการดำเนินงานตามโครงการปรากฏผลว่า ในภาพรวมของผลการประเมินกระบวนการดำเนินงานตามโครงการ ความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องทั้ง 3 ฝ่าย ส่วนใหญ่เห็นว่า กระบวนการดำเนินงานตามโครงการมีการดำเนินงานได้ดี แต่พบว่า มีกระบวนการดำเนินงานตามโครงการที่มีความเหมาะสมปานกลาง โดยเจ้าหน้าที่ประจำโรงพยาบาลท่าปลาส่วนใหญ่เห็นว่า การบริหารเงินงบประมาณมีความเหมาะสมปานกลางและงบประมาณไม่มีความพอเพียง โดยชี้แจงว่า งบประมาณไม่พอเพียงต่อกลุ่มเป้าหมายและอยากให้งบประมาณนั้นสามารถครอบคลุมไปยังกลุ่มเป้าหมายที่เป็นหญิงตั้งครรภ์คนอื่น ๆ นอกเหนือจากโครงการฯ ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง*การประเมินโครงการแก้ไขปัญหาคความยากจน (กช.คจ.) ตามมติคณะรัฐมนตรี โดยใช้งบประมาณพิเศษปี 2544 ตามแผนก่อกำหนดต่างประเทศ ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดอุบลราชธานี* (ณัฐริมา มากชู, 2545: 246) ที่พบปัญหาข้อจำกัดบางส่วนของปัจจัยนำเข้าสู่โครงการ จึงส่งผลให้กระบวนการ ผลผลิตและผลกระทบ มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในระดับหนึ่งที่มีความคล้ายคลึงกับการประเมินโครงการสร้างเสริมสุขภาพแม่และเด็กที่พบปัญหาปัจจัยนำเข้าสู่โครงการที่มีผลกระทบต่อกระบวนการดำเนินงานในด้านการบริหารเงินงบประมาณที่สร้างความขัดแย้งในความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องทั้งโครงการในระดับผู้ปฏิบัติงานและผู้ให้การสนับสนุนโครงการ จึงส่งผลให้งบประมาณที่มีอยู่อย่างจำกัดจะต้องใช้ดำเนินงานให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการอย่างยากลำบาก

ทั้งนี้ ประเด็นปัญหาเรื่องการบริหารเงินงบประมาณ ผู้ให้การสนับสนุนโครงการ คือ คณะกรรมการกองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลท่าปลาทั้งหมดมีความเห็นตรงกันว่า งบประมาณที่อนุมัติให้แก่โครงการนั้น เจ้าหน้าที่ประจำโรงพยาบาลท่าปลาสามารถบริหารเงินงบประมาณได้อย่างเหมาะสม จึงเป็นข้อควรพิจารณาเกี่ยวเนื่องกับงบประมาณในปัจจัยนำเข้าสู่โครงการว่า งบประมาณและการบริหารเงินงบประมาณนั้น ควรมีการเพิ่มกรอบการสนับสนุนงบประมาณให้แก่โครงการเพื่อให้โครงการนั้นมีประสิทธิภาพในการดำเนินงานตามโครงการที่ดียิ่งขึ้น

ด้านประสิทธิผลการดำเนินงานโครงการพบว่า ผลผลิตจากโครงการปรากฏผลว่า ผลการประเมินความรู้และความเข้าใจถึงความสำคัญของการฝากครรภ์ของมารดาในกลุ่มเป้าหมายในภาพรวม ส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความสำคัญของการฝากครรภ์ในระดับมาก พบว่า มารดาในกลุ่มเป้าหมายทั้งหมดมีความรู้เข้าใจในเรื่องการฝากครรภ์ครบตามเกณฑ์ และการดูแลและการบำรุงครรภ์ ซึ่งเกิดจากการถ่ายทอดความรู้ผ่านกิจกรรมโดยเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ความสามารถ โดยมีความสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง*การประเมินผลโครงการการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้เพื่อการสร้างเสริมสุขภาพเด็กปฐมวัยและผู้สูงอายุในชุมชน* (ศรีสุตา วงศ์วิเศษกุล และเนตรรัชณี ตั้งภาคภูมิ, 2556: 43) พบว่า กระบวนการจากการถ่ายทอดความรู้ที่มีประสิทธิภาพจะส่งผลให้ผู้เข้าร่วมโครงการความรู้จากเข้าร่วมกิจกรรมโครงการและการนำความรู้จากเข้าร่วมกิจกรรมไปใช้ในการดูแลตนเองได้อย่างเหมาะสม แต่ยังคงพบว่า มารดาในกลุ่มเป้าหมายตามโครงการฯ บางส่วนยังขาดความรู้ความเข้าใจถึงความสำคัญของการฝากครรภ์ในบางประเด็น คือ ขาดความรู้ความเข้าใจในการตรวจเลือดคู่สามีภรรยา ขาดความรู้ความเข้าใจการสังเกตตนเองระหว่างตั้งครรภ์ ขาดความรู้ความเข้าใจในการฝากครรภ์ และขาดความรู้ความเข้าใจถึงความสำคัญของการโฟลิก (Folic Acid) ในการบำรุงครรภ์ จึงมีความจำเป็นที่ผู้ปฏิบัติงานตามโครงการจะต้องให้ความสำคัญถึงประเด็นที่มารดาในกลุ่มเป้าหมายยังขาดความรู้ความเข้าใจดังที่กล่าวข้างต้น โดยอาจมีความจำเป็นในการปรับเปลี่ยนวิธีการสอน การอธิบายหรือการปรับปรุงสื่อประกอบการให้ความรู้ให้เหมาะสมและสามารถเข้าใจง่าย

ผลลัพธ์จากโครงการปรากฏผลว่า จากการดำเนินงานตามมาตรฐานของการดำเนินงานเพื่อลดอัตราการเกิดทารกแรกเกิดน้ำหนักน้อยกว่า 2,500 กรัม นั้น สามารถลดปัญหาทารกแรกเกิดน้ำหนักน้อยได้จริง ซึ่งมีความสอดคล้องกับแนวทางการป้องกันและลดปัญหาทารกแรกเกิดน้ำหนักน้อยโดยอาศัยความร่วมมือจากหญิงตั้งครรภ์ (คณะทำงานศูนย์อนามัยที่ 7 อุบลราชธานี, 2556: 28) ที่ได้ระบุว่า บุคลากรสาธารณสุขที่เกี่ยวข้องต้องมีความรู้และทักษะที่ถูกต้องในการจัดบริการฝากครรภ์ที่ได้มาตรฐาน รวมถึงการปฏิบัติตามแนวทางเพื่อลดภาวะเสี่ยงต่าง ๆ ที่จะทำให้ทารกแรกเกิดน้ำหนักน้อยกว่า 2,500 กรัม เพื่อดูแลหญิงตั้งครรภ์ให้มีภาวะโภชนาการที่ดีและเหมาะสมตลอดการตั้งครรภ์ จะส่งผลให้ทารกแรกเกิดมีน้ำหนักมากกว่า 2,500 กรัมขึ้นไป โดยโครงการสร้างเสริมสุขภาพแม่และเด็กฯ นี้มีการดำเนินงานที่สอดคล้องกับงานวิจัยที่ได้อ้างอิงจึงทำให้ผลลัพธ์ของโครงการสามารถลดอัตราการเกิดของทารกแรกเกิดน้ำหนักน้อยจากความร่วมมือของหญิงตั้งครรภ์ได้จริง

ผลการประเมินจำนวนมารดาเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวยังน้อย 6 เดือน พบว่า มีมารดาในกลุ่มเป้าหมายจำนวน 1 คน ไม่สามารถเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวยัง 6 เดือน เนื่องจากปริมาณน้ำนมของมารดามีไม่เพียงพอต่อการเลี้ยงลูก จึงจำเป็นต้องใช้นมผงในการเลี้ยงลูกควบคู่ไปกับการให้นมแม่ ทั้งนี้ อาจต้องมีการดูแลติดตามมารดาในกลุ่มเป้าหมายที่ไม่สามารถเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เพียงอย่างเดียวเป็นพิเศษ เพื่อให้สุขภาพของเด็กแข็งแรงตามเกณฑ์มาตรฐาน

ผลการประเมินความพึงพอใจของมารดาในกลุ่มเป้าหมายต่อโครงการพบว่า ด้านการให้ข้อมูลรายละเอียดของโครงการฯ มารดาในกลุ่มเป้าหมายบางส่วนค่อนข้างพึงพอใจ จำนวน 3 คน จากทั้งหมด 10 คน โดยให้เหตุผลว่า การให้ข้อมูลของโครงการยังมีความละเอียดไม่เพียงพอและต้องการให้มีการอธิบายให้ชัดเจน จึงเป็นประเด็นที่เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานตามโครงการต้องให้ความสนใจและพยายามอธิบายรายละเอียดของโครงการให้มีความชัดเจน ผู้ปฏิบัติงานตามโครงการอาจใช้การทบทวนหลังการอธิบายโดยให้มารดาในกลุ่มเป้าหมายเป็นผู้ทบทวนข้อมูลว่า มีความเข้าใจตรงตามรายละเอียดของโครงการหรือไม่

ส่วนประเด็นความสม่ำเสมอของการติดตามผลของเจ้าหน้าที่ประจำโรงพยาบาลท่าปลาพบว่า มารดาในกลุ่มเป้าหมายบางส่วนค่อนข้างพึงพอใจ จำนวน 4 คน จากทั้งหมด 10 คน โดยให้เหตุผลว่า การติดตามผลของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานค่อนข้างมีความถี่ที่บ่อยมาก มารดาในกลุ่มเป้าหมายบางรายไม่มีความสะดวกในการไปยังโรงพยาบาลและต้องการให้เจ้าหน้าที่ออกเยี่ยมยังบ้านของตนเองมากกว่า จึงเป็นข้อพิจารณาว่า ควรมีการปรับเปลี่ยนวิธีการติดตามผลการดำเนินงานตามโครงการโดยการออกเยี่ยมบ้านของมารดาในกลุ่มเป้าหมายที่ไม่มีความสะดวกต่อการเดินทางไปยังโรงพยาบาล และอาจขยายไปยังมารดาในกลุ่มเป้าหมายคนอื่น ๆ เพื่ออำนวยความสะดวกต่อการติดตามผลให้แก่มารดาในกลุ่มเป้าหมายในโครงการ

สำหรับความรู้ที่ได้จากโครงการที่สามารถนำไปใช้ในการดูแลตนเองในระยะตั้งครรภ์พบว่า มารดาในกลุ่มเป้าหมายบางส่วนค่อนข้างพึงพอใจ จำนวน 4 คน จากทั้งหมด 10 คน ให้ความเห็นว่า ภาษาที่ใช้ในการสอนและอธิบายยังค่อนข้างเข้าใจยากและต้องการให้มีการสอนปฏิบัติจริงเพื่อสามารถนำไปใช้ดูแลตัวเองระหว่างการตั้งครรภ์ จึงเป็นข้อพิจารณาว่า ควรมีการปรับเปลี่ยนวิธีการสอน การนำเสนอหรืออาจเพิ่มเติมในการใช้สื่อประกอบการสอนที่มีความเข้าใจง่ายให้แก่มารดาในกลุ่มเป้าหมาย เพื่อที่จะสามารถให้มารดาในกลุ่มเป้าหมายสามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในการดูแลครรภ์ได้อย่างเหมาะสมและมีความปลอดภัยต่อสุขภาพของเด็กและมารดา

ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้ให้การสนับสนุนโครงการฯ พบว่า คณะกรรมการกองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลท่าปลาบางส่วนค่อนข้างพึงพอใจ จำนวน 2 คน จากทั้งหมด 6 คน โดยชี้แจงเหตุผลว่า มีความคาดหวังว่า มารดาในกลุ่มเป้าหมายจะสามารถเลี้ยงลูกด้วยนมแม่

ได้ครบทั้งหมดตามจำนวนกลุ่มเป้าหมายตามโครงการ ซึ่งผู้ปฏิบัติงานตามโครงการจะต้องนำข้อคิดเห็นของผู้สนับสนุนโครงการไปปรับปรุงวิธีการให้สามารถเพิ่มจำนวนมารดากลุ่มเป้าหมายตามโครงการให้สามารถเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวน้อยกว่า 6 เดือน โดยอาจใช้การเสริมโภชนาการหรืออาหารเสริมระหว่างตั้งครรภ์เพิ่มขึ้น ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้เชี่ยวชาญด้านการดูแลครรภ์และบุตรหลังตั้งครรภ์

องค์ความรู้จากการวิจัย

จากการศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยสามารถสรุปองค์ความรู้ได้ ดังนี้

1. ประเด็นงบประมาณของโครงการภาครัฐมักพบปัญหาเรื่องความไม่พอเพียงของงบประมาณ จึงต้องมีการเจรจาระหว่างผู้ปฏิบัติงานกับผู้ให้การสนับสนุนโครงการให้การจัดสรรงบประมาณให้มีความเหมาะสม
2. ประเด็นปัญหาทารกแรกเกิดน้ำหนักน้อยกว่า 2,500 กรัม เป็นประเด็นปัญหาที่อยู่ในสังคมไทยมานาน จึงควรมีการป้องกันหรือแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยการให้การสนับสนุนจากภาครัฐที่เหมาะสมและสามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างยั่งยืน

บทสรุป

งานวิจัยนี้เป็นการประเมินโครงการสร้างเสริมสุขภาพแม่และเด็กเขตองค์การบริหารส่วนตำบลท่าปลา อำเภوتاปลา จังหวัดอุตรดิตถ์ ซึ่งพบว่า โครงการประสบผลสำเร็จโดยจะเห็นได้จากการประเมินความเหมาะสมของปัจจัยนำเข้าสู่โครงการ ความเหมาะสมของกระบวนการดำเนินงานตามโครงการ ผลผลิตและผลลัพธ์จากโครงการที่มีผลสอดคล้องกัน และเนื่องจากข้อจำกัดบางส่วนของปัจจัยนำเข้าสู่โครงการจึงส่งผลให้การประเมินกระบวนการดำเนินงานตามโครงการ ผลผลิตและผลลัพธ์ มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในระดับหนึ่ง แต่ยังมีบางข้อจำกัดที่ควรปรับปรุงแก้ไข สำหรับข้อเสนอแนะที่ผู้ศึกษาจะทำการนำเสนอต่อไปนี้ ส่วนหนึ่งเป็นข้อเสนอแนะที่ได้จากการเสนอแนะจากผู้เกี่ยวข้องทั้ง 3 ฝ่าย เพื่อให้การดำเนินงานตามโครงการมีประสิทธิภาพและก่อให้เกิดประสิทธิผลยิ่งขึ้น ผู้ศึกษาจึงขอเสนอความคิดเห็นในเชิงปฏิบัติดังต่อไปนี้

1. การจัดสรรงบประมาณ ควรปรับเพิ่มเงินงบประมาณที่อนุมัติแก่โครงการ โดยกองทุนหลักประกันสุขภาพ สามารถเฉลี่ยงบประมาณที่ได้รับจากกองทุนหลักประกันสุขภาพไปเพิ่มในงบประมาณให้แก่โครงการสร้างเสริมสุขภาพแม่และเด็ก โดยมีเงื่อนไขภายในโครงการ คือ จะต้องเพิ่มจำนวนกลุ่มเป้าหมายหรือหญิงตั้งครรภ์ในพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าปลาให้มากกว่ากลุ่มเป้าหมายจากเดิม 10 คน
2. การจัดเตรียมทรัพยากรนำเข้าสู่โครงการ ทั้งด้านสถานที่และวัสดุอุปกรณ์ ควรมีการปรับปรุงให้มีความทันสมัย พอเพียงและเหมาะสมผู้เข้ารับบริการ
3. การปรับเปลี่ยนวิธีการสอน การอธิบายหรือการปรับปรุงสื่อประกอบการให้ความรู้ให้มีความเหมาะสมและสามารถเข้าใจง่าย โดยสามารถตรวจสอบความเข้าใจของมารดากลุ่มเป้าหมายด้วยการให้ทบทวนสิ่งที่ได้อธิบายหรือสอน เพื่อให้มารดากลุ่มเป้าหมายมีความเข้าใจต่อโครงการและสามารถนำความรู้ไปใช้ในการดูแลครรภ์ได้อย่างเหมาะสม และควรพัฒนาการสอนโดยสามารถให้มารดากลุ่มเป้าหมายได้ลงมือปฏิบัติจริง
4. การติดตามผลการดำเนินงานตามโครงการ ควรปรับเปลี่ยนวิธีการติดตามผลโดยเลือกใช้การออกเยี่ยมบ้านของมารดากลุ่มเป้าหมาย เนื่องจากสภาพปัญหาด้านสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกของโรงพยาบาลท่าปลาค่อนข้างจำกัด อีกทั้งมารดากลุ่มเป้าหมายบางรายค่อนข้างมีความลำบากเมื่อมีการนัดหมายเพื่อติดตามผลที่โรงพยาบาลท่าปลา และมารดากลุ่มเป้าหมายที่ไม่สามารถเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เพียงอย่างเดียว

เดี่ยว อาจต้องมีการวางแผนและจัดการงบประมาณเพื่อดูแลและติดตามมารดากลุ่มเป้าหมายนี้เป็นพิเศษ เพื่อให้สุขภาพของเด็กแข็งแรงตามเกณฑ์มาตรฐาน

เอกสารอ้างอิง

- คณะทำงานศูนย์อนามัยที่ 7 อุบลราชธานี. (2556). คู่มือแนวทางการบริหารจัดการปัญหาทารกแรกเกิด น้ำหนักน้อยแบบมืออาชีพ เครือข่ายบริการที่ 10. อุบลราชธานี: กลุ่มอนามัยแม่และเด็ก ศูนย์อนามัยที่ 7 อุบลราชธานี.
- ณัฐิมา มากชู. (2545). การประเมินโครงการแก้ไขปัญหาคความยากจน (กข.คจ.) ตามมติคณะรัฐมนตรี โดยใช้ งบประมาณพิเศษปี 2544 ตามแผนก่อกำหนดต่างประเทศ ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดอุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- รัชณี มิตกิตติ และคณะ. (2544). ประเมินผลโครงการลดจำนวนทารกแรกเกิดน้ำหนักต่ำกว่า 2,500 กรัม สำนักงานสาธารณสุขเขต 10. วารสารสภาการพยาบาล. 16 (2), 37-51.
- โรงพยาบาลท่าปลา. (2561). นโยบายการดำเนินงานโรงพยาบาลมาตรฐานงานอนามัยแม่และเด็กโรงพยาบาลท่าปลา. อุดรดิตถ์: โรงพยาบาลท่าปลา.
- _____. (2563). โครงการสร้างเสริมสุขภาพแม่และเด็กเขตองค์การบริหารส่วนตำบลท่าปลา อำเภอท่าปลา จังหวัดอุดรดิตถ์ ปีงบประมาณ 2563. อุดรดิตถ์: โรงพยาบาลท่าปลา.
- วรรณภา ทองแดง. (2551). การประเมินผลโครงการอยู่ดีมีสุข ในปีงบประมาณ 2550: ศึกษาเปรียบเทียบระหว่างพื้นที่ที่ประสบความสำเร็จกับพื้นที่ที่ไม่ประสบความสำเร็จอำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- วิเชียร วิทยอุดม. (2551). พฤติกรรมองค์กร. กรุงเทพมหานคร: ธนรัชการพิมพ์.
- ศรีสุตา วงศ์วิเศษกุล และเนตรรัชณี ตั้งภาคภูมิ. (2556). การประเมินผลโครงการการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ เพื่อการสร้างเสริมสุขภาพเด็กปฐมวัยและผู้สูงอายุในชุมชน. วารสารวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครราชสีมา. 19 (2), 31-45.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง พ.ศ. 2560-2564. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติสำนักนายกรัฐมนตรี.
- Gulick, L. (1937). Notes on the Theory of Organization. *Papers on the Science of Administration*. New York: Institute of Public Administration.
- Reid, N. (2015). *Florida Women, Infants, and Children Mock Program Evaluation*. Florida: Florida State University College of Education.